

Øl eller musik?

En kommentar til den 11. Tønderfestival

Af Jens Henrik Koudal

Tønder Folk & Jazz Festival har i første halvdel af 80'erne markeret sig som en af Europas førende folk-festivaler. Direkte fjernsynsudsendelser både lørdag og søndag, 24.-25. august, viser, at festivalen også herhjemme har slået sig fast i bevidstheden i de senere år.

Også i år lykkedes det de ca. 460 frivillige med Carsten Panduro i spidsen (som den eneste fastansatte) at få afviklet festivalen med præcision i en afslappet atmosfære som baggrund for megen musik af god kvalitet. Men succes'en er ikke problemfri. Selv om 15-20.000 mennesker deltager i festivalen på den ene eller anden måde (4-5.000 af dem bor i telt på festivalcampingpladsen) var der et underskud fra sidste år at hente hjem. Budgettet i år var derfor en smule mindre end sidste år, nemlig 2,2 mill. kr. Desuden har de nylige lempelser i reglerne for grænsehandelen fået arrangørerne til at frygte yderligere underskud. I programmet bekendtgøres det derfor på første side: »Vor økonomi er, i lighed med mange andre kulturelle arrangementer, afhængig af salget af de våde varer. Uden et rimeligt ølsalg ingen festival. Det er da til at forstå. Støt festivalen. Lad passet blive hjemme.«

Musikken

Tønder prøver stadig at forny sin form, men musikalsk set ligger linien fastlåst: 2/3 angelsaksisk folk og 1/3 dansk folk og folk-rock. (Danmark indbefatter her *ikke* Færøerne og Grønland). I mil-

jøet siger man spøgefuldt, at Carsten Panduro lider af »engelsk syge«. Inden for denne selvvalgte afgrænsning er det til gengæld flot, at festivalen år efter år bringer nye gode navne til landet. I år havde flg. slet ikke eller kun få gange optrådt i Danmark: De Danann med Mary Black, Whippersnapper, Eric Bogle, Richard Thomson, Louisiana Red, Vin Garbutt, Ar Log, Rab Noakes, Julian Dawson, Lydle Auvray & The Auvrettes ... Hvortil kommer alle de lidt mere hyppige gæster: McCalmans, Ian og Lorna Campbell Folk Group, Iain MacKintosh, Holly Near, Hamish Imlach, Lillian Boutté, Niels Hausgaard, Lars Lilholt Band ... Den udenlandske folk-rock og den mere eksperimenterende, nyskabende folk manglede i år. Der synes at have udviklet sig en arbejdsdeling, hvor det er Roskilde festivalen, der præsenterer et bredere europæisk spektrum og i høj grad har fingeren på pulsen, hvad den musikalske nyskabelse angår.

I det store udvalg af danske og udenlandske musikere skal jeg blot nævne enkelte af dem, jeg kunne nå at høre. Blandt de danske kunne man endnu engang konstatere, at Lars Lilholt Band ud over at spille effektiv og populær folk-rock også besidder den vigtige evne til at indrette sig efter spillestedets art og publikums humør. Den nye dansk dominerede gruppe »Ash Plant« præsenterede dygtige og intense arrangementer af traditionel irsk musik. Den

»ægte« irske gruppe »Rakish Paddy« markerede sig derimod mere med råstyrke og den kendte irske instrumentalsound; det lidt for selvrosende programs ord om, at Gerry Crillys »melodiske stemme er en nydelse« viste sig at være ret malplaceret.

Den gamle Fairport Convention veteran Dave Swarbrick synes at have genfundet spilleglæden med sin nye akustiske gruppe »Whippersnapper«. Materialet er traditionelt og nykomponeret, gruppen er charmerende og afvekslende på scenen, arrangementerne er lavet med omtanke og præget af gode vokalharmonier. Med til raffinementerne hører, at gruppen tør spille akustisk og benytte pianoeffekter! Det hører med, at publikum i aulaen lørdag aften var utrolig veloplagt og lydhørt.

Eric Bogle er den moderne singer-songwriter, hvis bedste sange allerede er ved at få evergreen status. »And the Band played Walzing Mathilda« siges f.eks. at være indspillet af omkring 100 kunstnere siden 1972. Jeg hørte et lidt ukoncentreret sæt med et småsnakkende publikum i Seminariets aula. Scenen var i år flyttet ned midt i salen, og det var et fremskridt, men bagest i lokalet var lyden grødet og bassen overstyret – måske fordi festivalen har fået nye lydfolk. Bogle blandede gamle og (få) nye sange, alle med følelsesmæssig, social og politisk bid. Men først i ekstranummeret lykkedes det Bogle at få publikum i sin hule hånd, med tilbage-

holdt åndedræt lyttede man til netop »Mathilda« og sang spontant med på omkvædet. Kun her opstod den intensitet der hører til de bedste oplevelser på en folk festival.

Søndagens afslutningskoncert i det store telt viste, at Whippersnapper ligeledes formåede at trænge igennem til et stort og bredt sammensat festivalpublikum. Derimod burde den engelske guitar- og sangskriverveteran Richard Thompson have været placeret i mindre lokaler, han druknede over for det øl-drikkende publikum, og hans sange føltes underligt uvedkommende. På den baggrund kunne man frygte for den skæbne, som en af Irlands bedste folkgrupper, »De Danann«, ville få. Men gruppens utroligt energiske spil og dens musikalske kvaliteter hævdede sig suverænt. Gruppen er lige godt hjemme i traditionelt og nyere materiale, og arrangementerne har en selvfølgelighed over sig, der bærer præg af 10 års samspil og udnytter de instrumentale klangfarver fint. Et Händel-stykke indgik i repertoiret som et tillykke på 300-års fødselsdagen, og, selvfølgelig, som ekstranummer »Hey Jude« – for det musikalske talent bliver musikgenrer mindre vigtige. Gruppen har en sympatisk tradition for at invitere skiftende musikere med på turnéer. Ingen, der var på Skagen- eller Roskildefestivalen i 1981, glemmer deres optræden sammen med Maura O'Connell. I år optrådte de sammen med en anden af de fremragende kvindelige irske balladesangere, Mary Black, og den optræden vil sætte sig lige så fast i hukommelsen – i det omfang, det var muligt for den enkelte lytter at koncentrere sig i konkurrence med larmende bargæster og klirrende ølflasker.

Organiseringen

Organiseringen er halvdelen af en folk festival. Tønderfestivalens særpræg er, at den er spredt ud over byen i mange forskellige lokaler. Mange, ikke for store lokaler er det helt rigtige til en folk festival. Allerede i toget på vej til Tønder mødte jeg da også flere, som erklærede, at de var trætte af formen på de store musikfestivaler i Roskilde og på Midtlyn – og nu ville de så prøve Tønder.

Nyt var i år, at alle ca. 17.000 billetter var i forsalg (man køber billet til enkeltarrangementer). Ved festivalens start var der solgt over 13.000 og ved dens slutning kunne det konstateres, at ca. 90% af alle billetter var solgt – alt i alt lidt flere end sidste år

Andre europæiske musikfestivaler har for at klare de økonomiske problemer måttet indgå aftale med private sponsorer – og det har *ikke* været til gavn for musikken og publikum. Tønder har hidtil formået at holde sig fri af den slags kontrakter (bortset fra et samarbejde med et større bryggeri omkring et enkelt arrangement). Det vil forhåbentlig også fremover være muligt at bevare den fulde kontrol over festivalarrangementet.

Festivalen eksperimenterer stadig med sin form, og det er meget sympatisk når det er til gavn for musik og publikum. Amatørerne havde i år fået lidt mere spillerum med åben scene i Vise-møllen og i madteltet. Det er en åbning, som bør føres videre, også gerne i lidt fredeligere akustisk prægede rammer. I hvert fald i madteltet var der megen aktivitet, og man kunne høre forskellige musikgenrer og enkle, men dybtføjte udgaver af Bogles »No mans land« og »Mathilda«.

Lørdag eftermiddag var der som noget nyt fællesbillet til et dansearrangement med »Det største karleband, du nogensinde så...« og til et »Syng med«-arrangement. Ideen var god, men realiseringen temmelig katastrofal. Det store telt var stuvende fuldt af et sangglad publikum, der snart opdagede, at titlen var falsk varebetegnelse. Arrangørerne havde ikke delt sangtekster ud, og konferencier Rod Sinclair omtalte da også konsekvent arrangementet som en »ceildh«. De manglende tekster kunne måske undskyldes, hvis repertoiret havde været kendte danske sange – men hovedparten var på engelsk. Ud over at sproget stillede sig i vejen, så forestillede arrangørerne sig åbenbart, at publikum hovedsagelig skulle synge med på nonsens la-la-la omkvæd – som når man nynner med til transistorradioen derhjemme. Bedre blev det ikke af, at arrangementet indledtes af folk-rock fra scenen, eller at flere urutinede musikere talte ned til folk og ikke magtede – eller ønskede – opgaven at få folk til at synge med. Først med den erfarne Alan Klitgaard kom der en smule samling over feltet, men da havde de fleste vist slået sig til tåls med bajere og envejskommunikation. – Dansearrangementet i naboteltet var i øvrigt en succes, men instruktionen var for upædagogisk.

Fin pladeshop

Festivalens pladeshop har udviklet sig til noget, som mange ser hen til at besøge under de hektiske festival dage. Pladeshoppen har en aftale med Celtic Music, og kunne i år præsentere ikke mindre end 325 titler. I alt sælges 1200–1300 plader af de 3000, som bliver hjemtaget, og det er fuldt forståeligt,

når man ved, hvor skandaløst få folke-musikplader, det er muligt at købe gennem Danmarks almindelige pladeforretninger. Pladeshoppens bogafdeling var derimod nedlagt i år på grund af et skuffende ringe salg sidste år, og det må man beklage.

Folkemusikssammenslutningen

Folkemusikssammenslutningen, der voksede ud af mediedebatten om folke-musik i 1981 som en interesseorganisation for musikere og folkemusikinteresserede, brugte et par timer under festivalen til at afholde årsmøde. Det blev klart, at Sammenslutningen aldrig er blevet bred nok (f.eks. omfatter den ikke »Folkemusikhusringen« og »Foreningen Danske Folkedanseres Spillemandskreds«, ligesom den aldrig har fået kontakt med de professionelle musikere), og at den aldrig har fået afklaret helt, om den vil være en enkeltmedlemsorganisation eller en paraplyorganisation over eksisterende foreninger. Det blev derfor besluttet at samle kræfterne om at få udarbejdet nogle ændringer i de gældende vedtægter som kan styrke bredden og som tillader de små lokale afdelinger at fungere bedre lokalt. Det blev også vedtaget at få udarbejdet et katalog over folkemusikgrupper og -solister på alle niveauer, som kan præsentere hele området for arrangører og for offentligheden. Hvis bredden ikke opnås inden for det nærmeste års tid, vil foreningen formodentlig gå i sin mor igen, ligesom den engelske søsterorganisation »Perform«.

Øl eller musik?

Lad os fastholde proportionerne: De store danske musikfestivaler hører til nogle af Europas bedst organiserede fe-

stivaler. Men der er tegn på, at udviklingen i Tønder snart kan gå den forkerte vej. Der er en fare for, at musikudbuddet i sin art bliver for forudsigeligt – at det kun appellerer til genkendelsens glæde og ikke giver publikum nogen udfordring. Festivalen bør svare ved at åbne sig i bredden og i dybden, åbne mere for den traditionelle danske folkemusik (også gerne uden forstærkeranlæg, tak), for publikums fællesang og -dans, for den mere eksperimenterende musik og for et bredere spektrum fra Danmark, Grønland, Færøerne og resten af Europa. Ellers er jeg bange for, at en uheldig udvikling, som allerede er i gang, vil fortsætte: Musikken bliver i stadig højere grad baggrundsstøj for et øldrikkende og højtsnakkende publikum. De forhold, man oplevede i teltene ved aftenarrangementerne i år, var på grænsen til det uanstændige over for musikere og for den musikinteresserede del af publikum. Alt for megen snak, råb og flasketilvirning – hvad der da også havde foranlediget flere udenlandske grupper til at lære det gode danske udtryk »hold kæft«. I det mindste kunne man da begrænse ølsalget til pauserne, men spørgsmålet er nok, om disse aftenarrangementer i teltene overhovedet er egnede til lyttemusik. Lad os hellere få flere mindre lokaler!

Det er et paradoks, at den kunstnerisk mest udfordrende musik, den mest varierede musik, ja simpelthen den bedste (lytte)musik – samtidig er den musik, som med den nuværende udvikling har de dårligste betingelser i Tønder!

ANMELDELSE

Afrikansk musik m.m.m.

af Christer Irgens-Møller

Ny Afrikansk Musik af Jens Jørgen Gjedsted. 96 sider, ill. Kr. 98,00. Forlaget PubliMus.

Ny afrikansk musik er den første bog af sin art herhjemme, hvor interessen for afrikansk populærmusik har været jævnt stigende fra slutningen af 70'erne og frem til idag. Forfatteren til bogen, Jens Jørgen Gjedsted, har selv i høj grad været med til at stimulere en stigende interesse for denne musik, gennem sin faste udsendelse i Danmarks Radio »Afrobeat«, som han har redigeret siden 1981. Interessen er yderligere blevet befordret, ihvertfald i København, af de årlige Afro-musikfestivaler arrangeret af indehaveren af afromusik-forretningen »Shepherd Village«, Sundevedsgade 7, København, Kwabena Manu. Manu, som selv er fra Ghana, har også været meget aktiv omkring »Afro-Club«, som i de sidste par år har holdt til i »Folkets Hus« på Nørrebro.

Gjedsteds udsendelser i radioen har også været med til at stimulere min egen interesse for afrikansk musik, og her er altså bogen, hvor facts'ene, navnene, stilarterne og historien er samlet.

Det er en lille tynd bog, som i sit omfang slet ikke står mål med det omfattende materiale, den behandler. For det er meget stort. Og bogen handler ikke blot om den afrikanske populærmusik, men over 1/3 af den er viet den caraimiske og brasilianske musik. I sam-